

LBRIIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României

Vasile, Danion

Patericul mirenilor : pilde pentru secolul XXI /

Danion Vasile. - Ed. a 7-a. - București : Areopag, 2025

ISBN 978-606-9678-77-0

2

Contact: danionvasile@yahoo.com

© Pentru ediția de față, Editura Areopag

Danion Vasile

PATERICUL MIRENILOR

Pilde pentru secolul XXI

Ediția a șaptea

Editura Areopag
București, 2025

citită nu înlocuiesc puținele cuvinte ale rugăciunii: «Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă.»” Sper ca măcar unii dintre cei care au citit sau vor citi cărțile mele să sporească în râvna pentru trăirea duhovnicească, să afle povățuitori duhovnicești iscușiți și să meargă pe calea trăirii filocalice...

Danion Vasile

CUPRINS

<i>Prefață</i>	5
Introducere	8
Viața în lume	14
Familia creștină	54
Adevărata iubire	80
Războiul duhovnicesc	99
Rugăciune și canon	118
Roadele pocăinței	136
Sfaturile duhovnicului	145
Rânduiala postului	175
Păcatul desfrâului	187
Despre feciorie	201
Întemeierea unei familii	213
Creșterea copiilor	221
Lanțurile drogurilor	232
Crucea răbdării	245
Despre mânie	252
Despre mândrie	265
Despre hoție	284
Despre erezie	289
Despre cărți	306
Despre vedenii	310
<i>Nota autorului la ediția întâi</i>	337
Precizare – După 20 de ani	339

Introducere

Există o mulțime de Paterice: cel al Optinei, cel al Solovățului, cel athonit, cel de la Pecerska, cel de la Valaam, *Patericul românesc* și încă multe altele. Dar singurul dintre ele care este cunoscut, pur și simplu, sub numele de *Pateric*, este fără îndoială cel egiptean. În paginile sale ne întâlnim cu o mulțime de sfinți: avva Antonie cel Mare, avva Arsenie, avva Ioan Colov, avva Pimen, avva Zosima și cei care, împreună cu aceștia, au urcat pe culmile desăvârșirii. Cum ar trebui să înțelegem această carte? Și ce valoare are ea pentru omul modern?

Iată ce ne spune Arhimandritul Bartolomeu Anănia: „Dacă, asemenea Sfântului Apostol Pavel, ar fi să împrumut comparații din lumea sportului, aş spune că *Filocalia* este tratatul alpinistului, al celui ce a depășit exercițiile lunecușurilor facile și s-a angajat spre vârfuri înarmat cu espadrile, funii și pitoane; riscul căderii e din ce în e mai mare, dar și măsurile de apărare sunt mai severe. În schimb, *Patericul* poate fi manualul schiorului. Se știe însă că una dintre primele griji ale instructorului este aceea de a-l învăța pe elev cum să cadă fără să își rupă gâtul și cum să se ridice fără să își frângă picioarele. Aceasta însă presupune eventualitatea căderii. Cititorul neavizat al *Patericului* este uneori scandalizat de istorisirea unor astfel de prăbușiri, dar nu-i va rămâne străină lecția redresării. [...] Monahismul inițiativ s-a tot subțiat o dată cu trecerea timpului. Marii duhovnici de astăzi se pot număra pe degete. Firește, manualul nu-l poate înlocui pe profesor, așa cum liturghia televizată nu poate su-

plini actul liturgic. Evlavie nu-i tot una cu sfințenia. Drumul sacrelor desăvârșiri se face cu blagoslovenie. Dar nu e mai puțin adevărat că în vremea noastră călugării au nevoie de experiența și înțelepciunea Părinților Pustiei, așa cum ei ni le-au lăsat prin mijlocirea cuvântului scris.”¹

Într-adevăr, monahii de astăzi au nevoie de înțelepciunea Părinților din *Pateric*. Dar oare numai monahii se pot adăpa din această înțelepciune? Nu, în niciun caz. Nimeni nu a susținut așa ceva. O dovadă este că, după Sfânta Scriptură, *Patericul* este una dintre cele mai citite cărți ale lumii creștine.

Patericul este prima carte creștină care m-a fascinat. Am citit-o de multe ori și, de fiecare dată, întâmplările din ea mi s-au împlântat în suflet. *Patericul* este o comoară de mare preț pentru oricine vrea să ducă lupta cea bună a mântuirii.

În predicile și cuvântările pe care le-am ținut cu diverse prilejuri, una dintre preocupările de căpătâi a fost aceea de a-i convinge pe oameni că trebuie să reușească să își împrumute înțelepciunea marilor Sfinți ai Bisericii. De mare folos mi-au fost exemplele luate din *Pateric*. Într-o situație precisă, un părinte s-a purtat într-un anumit fel și a luat plată de la Dumnezeu. Dar noi, dacă ne-am afla într-o situație similară, cum am reacționa? Am aflat în *Pateric* o mulțime de situații pe care le putem regăsi în viețile noastre. Numai că nu știm să le facem față.

Am văzut oameni care, fără să citească *Patericul*, au știu să reacționeze aproape în același mod în care

¹ *Patericul*, Editura Episcopiei de Alba Iulia, 1993, p. 6. Întâmplările din *Pateric* pe care le-am parafrazat sunt extrase din această ediție (mai întâi am indicat numărul și apoi pagina la care se întâlnesc acestea).

părinții pustiei au făcut-o în situații similare. Pentru că același Dumnezeu i-a luminat și pe unii, și pe alții. Am văzut oameni care, deși au citit și recitat *Patericul*, nu au știu să reacționeze într-un mod asemănător. Pentru că au considerat această carte doar un ingredient necesar bagajului de cunoștințe, iar nu o carte care modelează suflete.

Volumul de față se dorește a fi o traducere a *Patericului* din limba română în limba română.² Am încercat să traduc nu dintr-o limbă în alta, ci dintr-un mediu în altul. Cum adică? Adică am încercat să prezint întâmplările din vremea Sfântului Antonie cel Mare pe înțelesul omului contemporan, om care este plin de frământări, de nelămuriri, de întrebări. Om care se află într-o apăsătoare lipsă de repere.

În scrierea pildelor de față m-am folosit și de unele întâmplări din vremurile noastre care m-au impresionat în chip deosebit, fie că mi-au fost povestite de către de oameni care le-au auzit la rândul lor, fie că mi-au fost relatate chiar de către cei care le-au trăit. Am fost martor ocular la câteva întâmplări zguduitoare (ele au fost unul dintre factorii care m-au convins de necesitatea scrierii cărții de față) care, chiar dacă au fost puține la număr, mi-au arătat încă o dată că Dumnezeu lucrează și astăzi ca în vremurile de demult. Nu încerc să mă laud prin această afirmație, și nu cred că mă aflu printre puținii care au avut această ocazie. Cred că aproape toți creștinii care se străduiesc să meargă pe calea mântuirii sunt părtași unor

întâmplări de acest fel; unii însă le trec cu vederea, pierzând folosul pe care l-ar fi putut dobândi. De altfel, pentru cititori este important să înțeleagă că *Patericul* poate fi folosit și de mireni ca reper în viața duhovnicească.

De câțiva ani, ori de câte ori citeam această carte, sau vreun fragment din ea, mă gândeam cum aș putea să adaptez cele citite la viața mea. Mă simțeam ca în fața unei probleme de matematică. La unele *probleme* a fost ușor să aflu răspuns, la altele nu. La câteva nu am găsit răspuns nici până în ziua de astăzi (deci nu toate întâmplările sau învățăturile din *Pateric* sunt parafrazate în această carte; le-am selectat pe cele în care diferiții cititori – din larga categorie pe care am avut-o în minte – se pot regăsi fără mari eforturi). Oricum, nu sunt de părere că toate aceste *probleme* ar putea fi rezolvate de oameni aflați pe primele trepte ale urcușului duhovnicesc. Ba chiar cred că o asemenea tentativă ar fi exagerată, și ar putea fi la fel de vătămătoare ca un post aspru, ținut fără chibzuință. Dacă până și monahii au dificultăți în asumarea învățăturilor filocalice ale Sfinților Părinți, pendulând între ispita râvnei fără măsură și cea a leneviei, cu atât mai mult mirenilor le este dificil să se orienteze în labirintul pe care îl oferă *Patericul*. Eu nu cred că un cititor neexperimentat în viața duhovnicească ar face bine dacă s-ar încapățâna să afle soluții la toate *problemele* pe care i le ridică această carte (această încapățânare fiindu-i spre pierzanie). Ci cred că ar face bine dacă s-ar folosi numai de *soluțiile* care îi apar în minte în mod spontan dacă face efortul de a citi *Patericul* cu luare aminte. Înțelegerea acestei scrieri (și a oricărui alt *Pateric* sau a oricărei colecții de întâmplări și cuvinte de folos) se poate asemăna învățării unei limbi străine: o dată cu trecerea timpului cititorul va reuși

² Dar am considerat că este mai folositor ca fragmentele din textul original să fie așezat după *traducerile* corespunzătoare, pentru a-i stârni pe cei deja familiarizați cu lectura *Patericului* să încerce să intuiască ce întâmplare relatată acolo și-a găsit ecoul în fiecare fragment al *traducerii*.

să asimileze tot mai mult. Începutul, care a fost cel mai greu, trece în uitare.

Cu timp în urmă m-am apucat să strâng material pentru o carte gen *Limonariul mirenilor*, pe care să o intitulez *Patericul mirenilor*. Lucrării de față credeam că i se potrivește titlul *Patericul pentru mireni*. De altfel, la sfârșitul ediției românești a traducerii din limba greacă a *Limonariului mirenilor* apare menționat faptul că intenționam să tipăresc ambele cărți.³

În cele din urmă, m-am decis că titlul *Patericul mirenilor* este mai potrivit pentru volumul de față (cred că celălalt volum va fi intitulat *Sfințenia mirenilor*). De altfel, *Patericul egiptean* – ca orice alt pateric, dar parcă mai mult decât celelalte – este și pentru mireni, este într-un fel și al nostru, al celor ce viețuim în vâltoarea lumii.

Se pot face multe comentarii pe marginea întâmplărilor din *Pateric*. Sunt conștient că cei sporiți în viața duhovnicească nu au nevoie de tâlcuirile mele. De altfel, de la an la an, eu însumi am înțeles altfel unele apoftegme ale *Patericului*, și vechea tâlcuire pe care o făcusem mi se părea ștearsă față de cea nouă.

În parafrazele din această carte nu am încercat să acopăr răspunsurile la întrebările pe care mi le-am pus eu însumi, și la care am aflat răspunsul în *Pateric*.

³ La sfârșitul traducerii cărții *Limonariului mirenilor*, pe care am redactat-o când lucram la Editura Egumenița din Galați, solicitam cititorilor materiale pentru tipărirea unei colecții de întâmplări în care s-a vădit sfințenia mirenilor. Și îi rog încă o dată pe cititorii care cred că mă pot ajuta cu mărturii să trimită textele lor pe adresa de e-mail danionvasile@yahoo.com, cu mențiunea „pentru volumul *Sfințenia mirenilor*”. Precizez că niciuna dintre întâmplările de care m-am folosit la scrierea cărții de față nu se va regăsi în celălalt volum. Cele două lucrări sunt de sine stătătoare.

Ci am încercat să dau glas problemelor foarte diferite pe care le au creștinii în viața de zi cu zi.

Am convingerea că și cei sporiți în credință – și chiar unii preoți – se vor putea folosi la rândul lor de această carte. Nu direct, pentru că sfaturile sunt elementare și nu le spun nimic nou, ci indirect, prin faptul că pot să înțeleagă mai bine frământările fraților lor în Hristos sau ale fiilor lor duhovnicești care, având *dinți de lapte*, au nevoie să fie sprijiniți de cei cu *dinți puternici*.

Oricum, nici pentru cei aflați pe primele trepte ale viețuirii creștine această carte nu își propune să fie un mod de tâlcuire normativă a *Patericului*. Nu mă refer aici la faptul că, așa cum se întâmplă în mod firesc, orice scriere poartă pecetea neputințelor autorului ei. Ci la faptul că prezentul volum vrea să fie o invitație la cunoașterea *Patericului*. El vrea să stârnească în cititori dorința de a aprofunda învățăturile *Patericului*. Așa cum reclama unui film are rolul de a-i face pe spectatori să vizioneze tot filmul.

Cred că în vremurile noastre, în care modelele se imputinează, trebuie să învățăm arta de a găsi repere în cărțile duhovnicești. Cred că în vremurile noastre apostate mulți vor afla *apă vie* citind aceste cărți, între care, la loc de cinste, se află *Patericul*. Și cred că fiecare cititor ar putea desluși în *Pateric* noi și noi pilde pentru secolul al XXI-lea...

Viața în lume

1. Părintele Ilarion a venit să facă sfeștanie în casa unuia dintre ucenicii săi, un tată foarte mâhnit că nu avea mai mulți bani pentru a le asigura copiilor o hrană mai bună și pentru a le lua haine mai frumoase.

A doua zi, părintele i-a spus:

- Stăteam ieri la masă cu tine și copiii tăi. Am spus cu toții rugăciunea și am început să mâncăm. Masa era sărăcăcioasă, așa cum mi-ai spus că e la voi de obicei. Dar mi se părea că cel mare avea în farfurie miere, tu cu soția și cu cel mic aveți pâine și cel mijlociu avea mizerii. Mi-a descoperit Dumnezeu că băiatul cel mare, mulțumindu-I pentru bucatele pe care le mănâncă, ia plată de la Dumnezeu. Tu cu soția și cu cel mic nici nu cârțiți, dar nici nu sunteți mulțumiți cu ceea ce aveți. Iar cel mijlociu, nemulțumitor fiind, pierde plata sărăciei. Aceeași mâncare o aveți, dar fiecăruia i se socotește după măsura sa.

Era un bătrân mare și văzător cu mintea, și s-a întâmplat ca el odată să șadă cu mai mulți frați la masă și, când mâncau ei, lua aminte bătrânul cu duhul și vedea că unii mănâncă miere, alții pâine, iar alții baligă. Și se minuna și se ruga lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, descoperă-mi taina aceasta, că aceleași bucate fiind puse pe masă înaintea tuturor, când mănâncă se văd așa schimbate”. Și i-a venit lui glas de sus, zicând: „Cei ce mănâncă miere sunt cei ce cu frică, cu cutremur și cu bucurie duhovnicească șed la masă și neîncetat se roagă și rugăciunea lor ca tămâia se suie la Dumnezeu. Cei ce mănâncă pâine

sunt cei ce mulțumesc pentru împărtășirea celor dăruite de la Dumnezeu, iar cei ce mănâncă baligă sunt cei ce cârtesc și zic: «Aceasta este bună, aceasta este putredă». Deci nu trebuie să zicem acestea sau așa să socotim, ci mai vârtos să proslăvim pe Dumnezeu și laude să-I înălțăm Lui, ca să se plinească cuvântul cel zis de Apostol: ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți”. (21-281)

*

2. Așteptând să le vină rândul să se spovedească, două femei au început să vorbească despre credința în Dumnezeu. Încetul cu încetul, discuția a deviat spre subiecte lumești, în cele din urmă transformându-se în bârfă. Când au început să vorbească despre scandalul pricinuit de dezvăluirile amantei unui om cunoscut, pe care mass-media îl luase în vizor, i-au cerut părerea unei femei care până atunci nu intrase în discuție. Aceasta le-a spus:

- Dacă vreți să vă spovediți, lăsați păcatele altora și vedeți-le pe ale voastre. Iar dacă vreți să le analizați pe ale altora, atunci amânați spovedania pe altă dată. Ori una, ori alta.

S-au adunat odată cei din Schit, certându-se pentru Melchisedec și au uitat să cheme pe avva Coprie. Mai pe urmă, chemându-l, îl întrebară de aceasta. Iar el, lovindu-se de trei ori peste gură, a zis: „Vai ție, Coprie! Vai ție, Coprie! Vai ție, Coprie! Căci cele ce ți-a poruncit Dumnezeu să le faci le-ai lăsat și cele ce nu le cere de la tine le cauți”. Și, auzind frații aceasta, au fugit la chiliile lor. (3-125)

3. Era o femeie care rămăsese văduvă și care avea două fetițe. Ea își iubea foarte mult soțul și nu voia să se mărite a doua oară. La un an de la moartea soțului ei, la sâni i se formaseră niște noduli. Când s-a dus la doctor, acesta a întrebat-o:

- Ai o viață sexuală normală?

- V-am spus că sunt văduvă, domnule doctor.

- Văduvă, am înțeles, dar nu ai relații cu niciun bărbat?

- Nu, și nici nu am de gând.

- Treaba ta. S-ar putea ca nodulii aceștia să fie de la lipsa relației tale cu un bărbat. Dacă vrei să te gândești la sănătatea ta și la binele copiilor tăi, ar fi bine să te gândești să fii cu cineva. Altfel, te distrugi și psihic, și fizic. Nu trebuie să te măriți ca să scapi de hormoni, îi spuse doctorul, ironic.

Ajungând la duhovnicul său, femeia îi spuse cu ochii în lacrimi ce aflase de la doctor.

- Nu te îngrijora. Doctorii spun multe prostii.

Vrei să te măriți din nou?

- Nu, dar dacă trebuie... Nu vreau să curvesc.

- Nu trebuie să te măriți numai ca să ai cu cine să te culci. Dacă vrei să rămâi văduvă, vei avea mare plată de la Dumnezeu.

- Dar cu nodulii, cum rămâne?

- O să ne rugăm la Maica Domnului, și or să treacă.

După câteva luni, femeia s-a dus din nou la doctor, pentru control.

- Văd că ești bine, sănătoasă. Cum e, ai ținut seama de sfatul meu, nu? Un bărbat e un bărbat.

- Nu, domnule doctor. M-am rugat la Dumnezeu și m-a ajutat... Precum puteți vedea și dumneavoastră.

Un frate oarecare, dacă a venit ziua începerii Sfântului și Marelui Post, a pus în sine hotărâre și făgăduință înaintea lui Dumnezeu că nu va ieși afară din chilia lui până în ziua Sfințelor Paști. Și așa și-a gătit în chilia sa toate cele ce-i trebuiau lui în timpul postului până la Paști. Și s-a închis tare, ca să nu poată intra nimeni la dânsul.

Iar vrăjmașul diavol, neputând răbda hotărârea și făgăduința aceluia frate și începerea cea bună și silința lui, a vrut să-l smintească din hotărârea sa, să-l scoată afară din chilie și să-și calce făgăduința pe care a făcut-o înaintea lui Dumnezeu. Și așa i-a umplut chilia cu păduchi de lemn puturoși, atât de mulți, încât nu era nicăieri loc în chilie, cât ai pune vârful degetului unde să nu fie păduchi. Peste tot era plin și nu se vedeau pereții chiliei, nici podelele, nici pâinea, nici apa și toate vasele erau pline. Iar el, văzând atâta urâciune și grozăvie și o pedeapsă ca aceea în chilie, se mira foarte. Și a cunoscut că este ispită diavolească, dar răbda mereu vitejește și se întărea, zicând în cugetul său: „Măcar de mă va pedepsi Dumnezeu până la moarte, dar eu din chilie afară până în ziua Paștilor nu voi ieși. După cum am făgăduit lui Dumnezeu, așa voi face”.

Iar Dumnezeu, văzând bărbăteasca lui răbdare, când a fost în duminica a treia a Sfântului Post, a poruncit furnicilor să intre în chilia lui, să-i scoată toți păduchii din chilie. Și așa au venit și au intrat în chilia lui o mulțime de furnici, ca la un război cu mare vitejie și cu mânie asupra păduchilor de lemn. Și au acoperit mulțimea furnicilor toți păduchii. Fratele stând, căuta și se minuna de un lucru ca acesta, că fiecare furnică ieșea din chilie pe ferestre, pe unde intrase, trăgând câte un păduche de lemn afară. Și așa, într-un ceas, i-au scos și i-au curățit pe toți din chilie.